

BARTA JUDIT

A MAGYAR NYUGDÍJRENDSZER REFORMJA, KÜLÖNÖS  
TEKINTETTEL A RENDSZER MÁSODIK FILLÉRÉT  
KÉPEZŐ MAGÁNNYUGDÍJPÉNZTÁRAKRA

(PhD értekerzés tézisei)

MISKOLC,  
2000

*„Aki hajóját jól őt tartja igazgani,  
nem áll a csónak orrán, vagy közein a kormányai,  
hanem hajójának utolsó végére áll.*

*Ha mi is életünk elejét,  
iffiságunkat, erőket, életünk középfolyását*

*Értékes állapotunkat szem előlük,*

*Veszélyben esetünk a test csónakában,  
Hanem életünk utóját tekintünk, az legyen kormányunk”*

*(Mikes Kelemen)*

## I. A KUTATÁSI FELADATOK ÖSSZEFoglalása, A KUTATÁS CELKÍTÜZÉSEI

A tökés gazdaságokban végbementen globalizációs folyamatok egyfajta szemléletváltást hoztak a szociálpolitikába is. Ferge Zsuzsa közgazdász szerint „Az új Paradigma maximálisra tágítja a piac, és csökkenteni igyekszik az állam szerepét.” A nagy állami elosztó rendszerek átalakításával alapvetően az állam és az állampolgár közötti új viszony kívánja, mely az elminált negyedszázból formálódott a fejlett nyugati világban, a jóléti állam válságát előidézve. A terjedőben lévő neolibéralis szemlélet szerint az aránykodó állam veszélyeztetni az egynapi szabadságot, csökkenti a piac hatékonyságát és a gazdasági riővekedést gátává vált, egyre nagyobb terhet jelent a forrásait biztosító piac gazdaság számára.

Az állami atyáskodás visszasorítása legnagyobb hatással a szociális rendszerre, ezen keresztül pedig a nyugdíjrendszerrre van. Egyre nagyobb hangsúlyt kap az egyéni felelősség, illetve annak extenziója, a munkaképtelen öregkorú való gondoskodás területén.

A kilencvenes évektől nem csak a közép-kelet-európai országok, de a töltünk gazdaságilag fejlettebb európai, illetve tengeren túli államok is索ira kényszerítik és kényszerítenek nyugdíjrendszerük megreformálására, vagy átalakítására:

E törekvések következőben szintén az egész világot átfogóan lángolt fel a vita a nyugdíjreform szükségességről, illetve annak lehetséges irányairól.

Magyarországon 1997-ben került elfogadásra azon nyugdíjrendszerük triásza, amelyek megalapozták új, hárompilléres nyugdíjrendszerüköt.

Az első, legnagyobb pillérre épül a korábbi ún. társadalombiztosítási nyugdíj, a második pillérben nyugszik a kötelező magánnyugdíj, míg a harmadik, a legkisebb pillérben alapszik az önkéntes magánnyugdíj.

A reformmal elkezdődött társadalombiztosítási nyugdíjrendszerünk részleges privatizálása, valamint a megmaradó felfosztó-kirovó elven működő első pillér korszerűsítése.

Az állam üjraelosztó szerepének csökkentésével az évek során rögzült állami nyugdíjkép megváltott, új színnek, megoldások vegyületek bele.

Az új állami nyugdíjkép elemei a társadalombiztosítási nyugdíj, a tökefedezeti pénztár,

az önkéntes pénzrá, a magánbiztosítás és az állami segélyrendszer.

A Mikes Kelemen ítézett sorok új értelmet, aktualitást nyertek. Az állami szerepvállalás csökkentésével immár a hazai aktív korú lakosságra is az a feladat vár,

hogy nyugdijas éveiről - igaz csak részben – de saját maga gondoskodjon.

A reformcsomag nem titkolt céja volt továbbá egyrészről megereméni a magyar nyugdíjrendszer fennhatóságát, finanszírozásához.

Napjainkban még minden viták kérdése, hogy sikerült-e hivatalosítani a tőkepiacok felvirágzásához.

A magyar nyugdíjreform azonban egy hosszú, több tiz esztendőt átöltő folyamat, annak reális megítélése három év távlatából nem lehetséges. Dolgozatomban célja ezért nem is lehet a sikereség, vagy sikertelenség mellett vokszülkességeknek igazolása. Célként jelenik meg a létrehozott új nyugdíjrendszer, ezen belül is hangsúlyosan a tökefedezeti pillér ismertetése, analízise, az egyéni felelősség felebresztése.

A dolgozat nem hagyta figyelmet kívül a nemzetközi tendenciákat és ezeket hazánkra kifejtett hatásait, valamint más országok nyugdíjrendszereiben végezve. A reformfolyamat deszkriptív jellegű bemutatása és értékelése, a reformstruktúraváltásokat, okaik feltárást, melyek a meg képítény hazai rendszer jobbítását szolgáló példák lehetnek.

Mindezek együttesen elvezethetnek a reform átfogóbb megértéséhez, egy esetleges végső konklúzió levonásához.

Célként fogalmazódik meg a tökefedezeti elven működő nyugdíjpénztárak dogmatikai hiányosságainak, esetleg ellenmondásainak feltárasa, és de lege feranda javaslatok megfogalmazása.

A dolgozat a leírtak szellemében öt nagyobb részre tagolódik:

- A nyugdíjrendszer, mint részrendszer, megközelítéséhez elengedhetetlen jogi és közgazdasági alapfogalmak meghatározása, illetve a hazai és nemzetközi történelmi fejlődés felvázolása, mely a dolgozat első részében kapott helyet.

- A második rész dolgozza fel az új magyar nyugdíjrendszer kialakításához vezető külös és belső tényezők, folyamatok és reformkonceptiók alakulását.

- A harmadik rész foglalkozik a nemzetközi folyamatok, a már véghezvitett reformok során felgyűlt tapasztalatok leírásával, összehasonlító elemzéssel.

- A negyedik rész foglalkozik a nemzetközi strukturáját, leíró és elemző módszerrel közelítve annak tökefedezeti eleméhez, hogy felhátra annak jogi ellentmondásait, hiányosságait.

- A megreformált nyugdíjrendszer, ezen belül is a tökefedezeti pillérre vonatkozó végrövidítések és de lege feranda javaslatok megfogalmazása a dolgozat utolsó, ötödik részében történik.

## II. A KUTATÓUNK MÓDSZERE

A társadalomi szintű nyugdíjbiztosítás olyan összetett tudományterület, amely sokszínű, interdisciplináris megközelítést tesz szükségesse.

A témakör bemutatása során ezért nem voltak mellezhetők az alapvető szociológiai, közgazdaságtani, demografiai megközelítések.

Az értekezés elkeszítése során több módszert is alkalmaztam, melyek az egyes témaik jellegéhez igazodtak.

A kitűzött célok megvalósítása elengedhetetlenne tette a nyugdíjbiztosítás hazai történetének feldolgozását, a retrospektív módszer alkalmazását, valamint a témaik esetlegesen közvetlenebbél érintő történeti előzetények elemzését.

Egyes fejezetekben – különösen a magyar nyugdíjreformhoz vezető út, az egyes nyugdíjmóddal elkerülésések és a nemzetközi nyugdíjrendszerök bemutatásáról szóló fejezetekben – elkerülhetetlenül dominál a deskriptív módszer, de emellett kritikai észrevételekkel, meggyezésekkel színesíttem a mondatot.

A témakör feldolgozása nem nélkülözhette a komparativ módszer alkalmazását, különösen jogrendszerünk új intézményének, a magánnyugdíjpénztárnak bemutatásakor, hiszen e sajátos jogalany, „csodabogár” jogi behatárolása igen nehéz feladat.

Az értekezésnek a hazai magánnyugdíjpénztárok vonatkozó fejezetében kapott helyet a kritikai elemzés módszere, és az ennek eredményének megszületett de lege ferenda javaslatok.

Az anyagokat a dolgozathoz több módszerrel gyűjtöttem össze:

- a helyi, kari, egyetemi, városi, megyei, könyvtában, valamint az Országos Széchenyi Könyvtárban,
- 1997-től folyamatosan figyelemmel kísértem néhány jelentősebb napilapot (pl. Népszabadság, Magyar Nemzet, Világgyezdásag) továbbá heti- és havi Japot (Heti Világgyezdáság, Figyelő, Cégezettség), valamint az egyetlen témához kapcsolódó szaklapot, a PÉNZTÁRHIREKET, és ezektől az összes vonatkozó cikket fejezésekkel készítettem, valamint az érdekesebb ülések jegyzőkönyveit feljutattam,
- 1994-ben négy hónapon keresztül kurattattam az egyik müncheni Max-Planck Intézetben (Max-Planck Institut für ausländisches und internationales Sozialrecht), valamint 1999. nyarán egy hetet töltöttem a Warwick-i egyetem jogi fakultásán, az itt végzett kutatások eredményeként sikertűl a témahoz kapcsolódó szakirodalomi anyagokat gyűjttem.

### III/1. A KUTATÁS ERedményeinek Összefoglalása

1. A nyugdíjbiztosítás mélyreható ismertetése érdekkében először annak rendszeri elhelyezését kísérletem meg, illetve a legfontosabb jogi és közigazdasági alapfogalmakat tisztáztam.

*A társadalmi szinű nyugdíjbiztosítás egyik alapkérdése annak finanszírozása.*

A hazai nyugdíjrendszer átalakításához vezető út egyik mérföldköve volt, hogy az állami költségvetés egyre kevesebbet birta az innen ránéheződ terheket, új megoldásokat kellett találni. E kérdéskörön megerősítse szükségessé tette a finanszírozási rendszerekkel kapcsolatos közgazdasági alapfogalmakat közérthető meghatározását, különös tekintettel arra, hogy több jogi és szakirodalmi forrás is él ezekkel, tartalmuk behatóbb tisztázása nélkül.

A társadalombiztosítás klasszikus finanszírozási metódusa az ellátásfinanszírozás. Hárrom ellátásfinanszírozású rendszer különbözőtől meg: a felosztó-kirovó, a tőkefedezeti és a várományfedezeti eljáráson alapuló finanszírozási típus.

A felosztó-kirovó eljárást folyó kiadásokat folyó bevételekből fedez. Az adott évben befolyó járulékokból fedezzi az adott évben felmerülő társadalombiztosítási nyugdíjkiadásokat. A rendszer nem képezi tartalkokat, ezért nagyon érzékenyen reagál minden olyan hatásra, ami csökkeneti a bevételeket, vagy növeli a kiadásokat.

A tőkefedezeti rendszer a befolyó járulékokat tartalékoja, befekteti, majd meghatározott várakozási idő után azt járadék formájában kifizeti. E módszer a felhalmozott tőkeösszeg és annak kamattai fokozatos felhasználása révén fedezi a nyugdíjkiadásokat. A nyugdíj nagysága nincs előre meghatározva, az a befizetések nagyságától, illetve azok hozamaitól függ.

A várományfedezeti rendszer nagyon hasonlít a tőkefedezeti rendszerhez, ugyanis itt is tőkefelhalmozás történik. E szisztemában azonban előbb történik meg a szolgáltatás meghatározása, szerződés által előre rögzített a később fizetendő nyugdíj nagysága, és ennek fényében állapítják meg a hozzájárulások nagyságát.

2. A hazai nyugdíjbiztosítás intézménytöréneti feldolgozásának eredményeként megállapítottam, hogy kezdetben az egyes biztosítási ágazatok (betegegyi, haleseti, öregsgyi) egymással elktülönülten alakultak ki és egy ideig fejődésük is a gazdasági, társadalomi, valamint a jogi háttér miatt egymasztól eltérő úton haladt. Az első biztosítási intézmények leginkább a magángazdaságban jöttek létre, elsősorban szakmai, vállalati alapon.

Az államilag szabályozott nyugdíjbiztosítási rendszerek kiaknálása viszonylag lassabb utat járt be az egészségi és betegségi biztosításhoz képest, ráadásul a rendszer erős széttagoltság jellemzeti. Külső nyugdíjbiztosítási rendszere volt a köztisztviselőknél, munkaviszonyban dolgozóknak, egyes gazdasági szakágakban dolgozóknak (mezőgazdaság, bányászat, stb.), valamint az önálló foglalkozásúknak.

A háború előtti magán- és vállalati nyugdíjpénzárak, önszegélyező egyesületek tőkefedezeti, vagy várományfedezeti alapon működtek, az utóbbi volt jellemző az állam által kiállított nyugdíjrendszerre is. A felosztó-kirovó finanszírozási eljárás a második világháború követén vált jellemzővé.

Az intézmény történetében az egyik legjelentősebb állomást az 1975. évi II. törvény elfogadása jelentette, mely egybefogta, homogenizálta az addig széttagolt és eltérő szabályrendszerre építő nyugdíjbiztosítási rendszert. Egyeséges elvek szerint szabályozza valamennyi dolgozó és hozzátartozója társadalombiztosítási ellátási rendszerét.

3. Az 1975-ben elfogadott, társadalombiztosítási rendszerünkben új korszakot nyitó, II. törvény sikertörténete hamar véget ért. „Az elmúlt 22 évben ... a törvény több mint 120 ponton módosult, egyes rendelkezései több mint tízszer változak, a nyugdíjemelési szabályok pedig – az évközi lépésekkel is számítva – mintegy harmincfele emeléssel megoldást tartalmaznak” mondta Kökény Mihaly egykor nepjövői miniszter a reformjavarasztók ismerető expozíjában.

Önkéntelenül kinálkozik a kérdés: mi okból?

A dolgozatban nagy figyelmet fordíttam a válsághoz vezető okok, és a válságtól a megholdáshoz vezető út alaposfeldolgozására. Mind az elsőleges, mind a másodlagos forrásanyagok sokat foglalkoztak nyugdíjrendszerünk átalakítását kiváltó belső okokkal, gyakran egy-egy szempontot kiradvány és nem teljes összefüggésben feltárva azokat. Mindenellett nagyon kevés szó esett az esetleges külpolitikai tényezőkről és a nemzetközi hatásokról.

A fentiekre tekintettel igyekszem a válság valamennyi honi okát összegyűjteni, és úgy bemutatni, hogy három területre koncentrálná csoportosítottam azokat: gazdasági, demográfiai és a nyugdíjrendszeren belüli, a rossz jogi szabályozásra visszavezethető okokra.

A magyar nyugdíjrendszerre hatással lévő külpolitikai okokat többnyire elhalgatták a hazai közvélemény előtt. A dolgozatban igyekeztem ezekről a fátylat fellebenni.

*A reform megvalósításával kapcsolatban jelentős külpolitikai nyomást gyakorolt országunkra a Világbank, mely jelentős mértékű eladószádunkra vezethető vissza.*

A Világbank ideálisnak tartott nyugdíjkoncepcióját már jóval korábban kidolgozta, azt a nemzetközi közvémény számára 1994-ben publikálták. A modell radikálisabb változata először Chileben vezették be Pinochet diktatúrája idején.

A dolgozatban ezzel összefüggésben több helyen is kitértem arra, hogy Magyarországon a chilei modell került bevezetésre.

Itt taglaltam az időközben szinte világméretű duzzadt nyugdíjvárat a Világbank és a Nemzetközi Munkaküngyi Szervezet (ILO) valamint a Nemzetközi Társadalombiztosítási Szövetség (ISSA) között.

*A nyugdíjrendszer átalakítására kihatással lévő másik jelentősebb nemzetközi tényező hazánk Európai Unióhoz töréntő csatlakozása volt. Az uniós elvárások között szerepelt ugyanis a magyar államháztartás racionalizációja, az államadottságok és kiadások csökkentése. A reform előtti társadalombiztosítási nyugdíjkarendszer szinte állandó jelleggel komoly költségvetési támogatást igényelt - növelte annak hiányát - a mégoly magas járulékfizetés ellenére is.*

4. Már a dolgozat címe miatt is szükségesnek tartottam annak vizsgálatát hogy nyugdíjrendszerünk átalakítását nevezhetjük-e a szó igazi értelmében reformnak? Konklúzióként megállapítottam, hogy az átalakítás a reformon túlmutatott, valójában

*egy teljesen új rendszer került bevezetésre, ennek ellenére mégis „reformként” lett elkeresztelve nem csak a közválasztás, de még a szakemberek körében is.*

5. A dolgozat vizsgálódási területét fontosnak tartottam kitérni azon elkezelések és modellek bemutatásra, melyek az új nyugdíjrendszer kiaknázását célozták. Tényként állapítottam meg, hogy az Országgyűlés már 1991-ben, a 60. számú határozatában, céltérre jelölte meg ezt háromelemes nyugdíjrendszer jövőbeni kiaknázását, és ez a koncepció vált a későbbi reformviták főbb alapjává. Az évek során politikusok, közigazdászok (pl. Augustinovics Mária, Bod Péter) is megpróbáltak az ideális rendszer kidolgozásával, ezek alapul is szolgáltak az 1996. év elejére „versenyben maradt” két modellnek. Ezek egyikét a Nyugdíjbiztosítási Önkormányzat, másikat a Pénzügyminisztérium és a Népjelölő Miniszterium dolgozta ki közösen.

A két modell bemutatásakor lehetőség nyílt a kritikai megközelítésre, mellyel leginkább a Nyugdíjbiztosítási Önkormányzat alképzését illertem, ezzel is uralyan arra - amit a dolgozat utolsó, záró gondolatai között bővebben fejtettem ki -, hogy konцепciójában hozzámban közelebb állt a két miniszterium elkezelése, különösen, ami a tökefezeti pillér bevezetést illeti.

6. Az új nyugdíjrendszer kiaknásával kapcsolatban két kardinális finanszírozási kérdés merült fel:

- az egyik, hogy a változatlanul vagyott, illetve a megreformált felosztó-kirovó rendszer meddig fenntartható, illetve finanszírozható, következetképpen szükséges van-e az új nyugdíjrendszerre;

az másik, mai napig is kiemelten kérdése a megalosult nyugdíjreformnak, hogy finanszírozható-e a tökefezeti pillér bevezetése.

A Magyar kormány a nyugdíjreform megalosítása érdekében többféle számítást végezett el. Egy alapmodellt készítettek és erre végeztek különféle számításokat, melyek logikailag egymásra épültek. A számításokat rávetteítések az alapmodellre. Összesen 15 forgatókönyv (szcenárió) készült a reformintézkedések hatásainak bemutatására. Az első hétközött a felosztó-kirovó rendszerre vonatkozott, melyek elemzéséből levonható azon következetés, hogy az összes modosító javaslat együttes és haladéktalan bevezetése mellett - ami minden társadalom - ami minden politikai okokból hibás lépés lett volna - sem lett volna hosszú távon finanszírozható és működőképes ez a rendszer.

A további hat változat a tökefezeti pillér bevezetésével kapcsolatban felmerülő finanszírozási kérdésekre vonatkozott.

Az erre vonatkozó elkezelések bemutatására és a kínálkozó megoldásokra különösen nagy hangsúly fektetem. A kérdés körre egyébként a dolgozatban résőbb is visszatértem, más összefüggésben.

Meg kell jegyezni, hogy a nemzetközi (Thullen, Meinhold, Homburg) és a hazai szakirodalom (Czucz, Orosz, Augustinovics Mária, Bod Péter, Balogh Gábor) is kiemelten fogalkozik e téma körrel.

Egyetérte az idevágó szakirodalmi állásponttal megállapítható, hogy a felosztó-kirovó által nyugdíjrendszerrel a tökefezeti rendszerre teljes egészében történő

átérés olyan mértékű hiányt indukál az állami nyugdíjrendszerben, amely miatt az ún. optimális (Pareto-i) optimális, azaz egyik generáció se járjon rosszabbul, mint a másik) áttérés szintre lehetetlen. A nagymértékű hiányra vezethető vissza, hogy a tökefezeti elem bevezetésével a járulékok egy részét, sőt akár egészét ide fizetik be, ezzel az állami alapba történő járulékbefizetés csökken, vagy teljesen megszűnik. A tökefezeti pillérben így felgyűllemlett megtakarítás visszont már magán-megtakarítás, ami kívül kerül az államháztartáson. A fennteknökök a folyó járulékbefizetésből kirovó rendszerben a folyó járulékbefizetékből fedezik a folyó nyugdíjkiadásokat az állami költségvetésből, tehát a bevételei oldal megszűnik, a folyó nyugdíjkiadásokat kell találni újabb adók kivetése, kell finanszírozni, amire szükség esetén forrásokat kell találni (újabb adók kivetése, támogatások megy vonásra, állami kötvénykibocsátás, stb.). Ennek következményeként egyes társadalmi rétegekre, de akár generációkra is ketős teher hanulhat.

A teljes áttéréssel járó nagy kockázat miatt eddig egyedül Chileben próbálkoztak meg ezzel, szintre egyetérülően a világban. Itt kell megjegyezni, hogy még egy ilyen fejlődésben lévő, dinamikus gazdaság számára is nehéz feladatot jelentett, hiszen ennek következményeként a chilei állam jó negyven évre eladósodott.

A magyar megoldás ellenzőinek céfálatára külön hangsúlyoztam - ami sajnos a hazai szakirodalomban elszakadt - , hogy *Magyarországon csatl részleges, egynegyed cranyú áttérés történ a felosztó-kirovó rendszerrel a tökefezeti rendszerre.*

A modellszámításokra is figyelemmel elfogadhatóraak tartottam a Kormány azon álláspontját, hogy a részleges áttéréssel indukált hiány csak ámneneti és megfelelő feltételek mellett finanszírozható.

A magyar nyugdíjrendszer reformja mellett a dolgozat második része a magánnyugdíjpénztráli rendszer, mint tökefezeti alrendszert vette górcsó alá, követve a magánnyugdíj és a magánnyugdíjpénztrátról szóló 1997. évi LXXXII. törvény (a továbbiakban: Mpt.) tematikáját.

7. Kiemelten kezeltem a magánnyugdíjpénztrákat, mint jogrendszerünk új intézményeinkben benutatását, alaposan elmenyezte azok jogállását.

Az Mpt. 34.§ (1) bekezdése értelemben a pénztráj jogi személy. Ezen tulmenően a törvény nem fogalkozik belhatóan e megelhetősen különös jogintézményvel. Állásportom szerint jelentős szabályozási hiányosság, hogy a pénztrár fogamát a törvény nem adja meg.

A dolgozatban igyekeztem ezért e hiányt pótolni, a fogalmat a következőképp meghatározva:

*A magánnyugdíjpénztrár a kötelező nyugdíjrendszer tökefezeti abrendszerének részeként működő, az alapítótól eltiltoott önellő jogi személy, amely termeszeti személy tagjai kötelező hozzájárulásával (tagdíjaiiból) és azok befektetési hozamából szájatos gazdálkodási eljárások között és speciális garanciákkal körülvérte teljesítő nyugdíjpénzszolgáltatási kötelezettséget tulajdonos tagjai, illetve azok kedvezményezetjei számára.*

A nyugdíjpénztráti jogalanyiségi kérdésének tisztázását két szempontból is fontosnak tartottam: egyszerű az idevágó szakirodalmi állásponttól a tökefezeti rendszerre teljes egészében történő

kollégáim között is, másrészt ennek meghatározása adhatja meg a választ arra a kérdésre - ami szintén leszbályozállan maradt -, hogy melyik bíróság jogosult eljáráni a pénzügyi és a magánpénzüri közötti esetleges jogvitában. Előtérére vár a kérdés, hogy a magánjogi disciplína, avagy a közjogi disciplína alanyainak tekintetükre inkább öke, még annak ellenére is, hogy az Mpt. a "magán"pénzfár elnevezést használja.

Mindketten behatóan foglalkoztak a jogi személyek

jogtanáristával.

E körben tett vizsgáldásom eredményeit összegzve: A magánnyugdíjpénzürák töbnyire alapjárók szabai akaratából, azok kreatív jogutalételeiből erednek, a közérdeben - de közhasznú eszközök nélkül - kizározza magánüzemi autonómiajukat, és közérdeki feladatuk biztosítása érdekében hozzá kapcsolja őket a társadalombiztosítás rendszerehez.

Végül következetesen megállapítható, hogy a magánnyugdíjpénzürák magánjogi, ezen belül is kereskedelmi jogi jogalmayok.

A magánnyugdíjpénzürákat több, valamilyen szempontból „rókon” jogintézményvel is összehasonlíttattam, úgy mint, befektetési alappal, önkéntes kölcsönös biztosítópénztárral, szövetkezettel (ezon belül bizztosító szövetkezettel), egyesülettel, (ezon belül is biztosító egyesülettel).

Ennek során számos megállapítást ttem, csak néhány ezek közül:

A befektetési alap önálló jogi személyiséggel fejlődött, kifejezetten befektetési céllal gyűjtött vagyonról. Ennek kezelője elkölnölt, szintén önálló jogi személy.

A magánnyugdíjpénzürában e két elem ötvöződik, a vagyontörög és annak kezelője, befektetője maga a pénzüri.

A befektetési alap funkciója kizárolog a kisbefektetők megrakarításainak összegyűjtése, befektetése profiterési célzattal, amit a tagok között szétosztanak.

A magánpénzüri a tagok összegyűjtött befizetéseit és annak hozzáékát nem osztja fel - nincs profitérdekeltség -, az a nyugdíjszolgáltatás fedezetének megteremtését szolgálja.

A magánpénzüri tehát kettős tevékenységet folytat az alapkészetivel szemben: nem csak kezeli, befekteti tagai vagyonát, hanem abból és hozadékaiból nyugdíjat szolgáltat.

A magánnyugdíjpénzüri szervezeti felépítésében, működési elveiben és a tagok ebből fakadó jogosultságaiban mutat hasonlóságot a szövetkezettel, valamint az egyesülettel.

A magánnyugdíjpénzüri és a szövetkezet szervezeti felepítése az önkormányzati működés miatt csaknem megegyzik, mindenkető közigyűlés, igazgatóság, felügyelőbizottság működik.

A biztosító egyesület és a magánpénzüri a szervezetrendszerükre vonatkozó közös alapelveken tülnönen abban is nagy hasonlóságot mutat, hogy mindenkető kizárolás tagjai részére és nyereségeredményére vonatkozó jogi szigorú - amennyiben a pályakezdő nem választ magának a törvényi határidőn belül pénzarárat -, hogy a nyilatkozat nélküli ipso iure történő jogviszony létrehozását sem riad vissza.

A magánpénzüri tagsági viszony kürében külön részletezem a pénzüri tagok lehetséges személyi köret, a rájuk vonatkozó kétfele szabályozás tükrében. A pénzüri tagok egyik köre, a társadalombiztosításban már biztosítottak, önként vállhatták valamely magánpénzüri tagjává, "míg a pályakezdőkre egyfajta "biztosítási kötelezettség" vonatkozik, nekik kötelező valamely pénzüri belépni. Itt kell megjegyezni, hogy e körben a törvény amilyira szigorú - amennyiben a pályakezdő nem választ magának a törvényi határidőn belül pénzarárat -, hogy a nyilatkozat nélküli ipso iure történő jogviszony létrehozását sem riad vissza.

A magánpénzüri jogviszonyban meglevő biztosítási elem készítettem arra, hogy összevessem azt a biztosítási kötelezettsémmel. Hasonlóságokat a jogviszony létrehozása és egyes tartalmi elemeit illerően fedeztem fel.

9. Az Mpt. által oly mostohan kezelt tagzági jogok és kötelezettségek körét részletesen elemeztem és magyarázjam, eközben több jogi hiányosságra is felhíviam a figyelmet. A pénzüri tagok kötelezettségei között külön kiemeltem a tagdíjfizetést, mint az egyik legfontosabb alapkötölhetettséget. Részletesen bemutattam az idevágó törvényi szabályokat. Ennek érdekessége, hogy arról nem az Mpt., hanem a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíra jogosultakról, valamint a szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény rendelkezik (a továbbiakban: Tbj.).

Sajnos e kérdéskör elemzése kapcsán arra a következetesre jutottam, hogy a magánnyugdíjpénzüri ahrendszer jogi szabályozásának egyik legerősenkebb pontja a tagdíj mértékének meghatározása lett. A reform megvalósítása óta a Kormány készer is módosította a Tbj. idevágó rendelkezését, 1998-ban, majd 1999-ben is, a folyamatos emelkedés helyett 6%-on befagyasztva a tagdíjat.

Itt részletesen körétem az emiatt kialakult éles társadalmai-politikai vitára, mely a Kormány, és a koalicióban részt nem vevő pártok, valamint a szakemberek között folyt.

A tagdíjfeszítésről kormányzati indokait el nem fogadók közül az SZDSZ, 1999. tavaszán, Alkotmánybírósághoz fordult, döntés még nem születetti ez ügyben. Megallapításain leginkább az alkotmányosság kérdéskörére szorítottak.

Az Alkotmány 70/E. §-a kimondja, hogy a Magyar Közösségi Állampolgárainak joguk van a szociális biztonsághoz, öregesség esetén a megéhetetlkhöz szükséges ellátásra jogosultak.

A Magyar Közösségi szociális intézmények rendszerei váltoják meg.

Véleményem szerint önmagában még az a tény, hogy a Kormány – amennyiben nem végleges – a magánpénzüriakba fizetendő tagdíj mértékét egy, illetve két százalékponttal csökkentette, a normájáradékra vonatkozó állami garancia fenntartása mellett, nem jelenti a fenti alkotmányos alapelt sérelmet. Az öregkor miatt meghihetetlhesz szükséges ellátás és a szociális biztonsághoz való alkotmányos jog még így is biztosított.

Ettől sokkal erőteljesebb kérdés, hogy a Tbj. által a tartóság igényével meghatározott tagdíjfizetési mérémények megváltoztatása nem sérti-e a jogbiztonság követelményét.

A magánnyugdíjpénzári rendszerben törvény erejével fogva kötelező a tagdíjfizetés, a kötelező „vagyonevonás” fejében az állampolgárok joggal várhajták el a rendszer stabilitását.

A vegyes rendszer választók többsége azért lépett át, mert jövőjét (nyugdíját) nagyobb biztonságban látta a magánpénzári rendszerben, mint a részről társadalombiztosítási rendszerben.

Sokan hosszas kalkuláció után – a korábban hatályos tagdíjméréket figyelembe véve – tettek meg a döntő lépést, hiszva abban, hogy a törvény által kötelezően előírt, és nagyobb mértékű lesz.

Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott arra, hogy a társadalombiztosítás működöképessének a fenntartása, az állam helytállásának különböző és a társadalombiztosításban rejlő okok miatti meghenyező alkalmányosan indokolhat az érintettekre kedvezőtlenebb hatással járó módosításokat.

Az Alkotmánybíróság kifeljerte továbbá, hogy az állam széleskörű jogosítványokkal rendelkezik a szociális eljáráson belüli változatokra, átcsoportosításokra és átalakításokra a gazdasági viszonyok függvényében, ennek korlátját az jelenti, hogy az ellátás mértéke nem csökkenhet az Alkotmányban megkövetelt minimális szint (a meghethetéshoz szükséges ellátás) alá.

Az hiszem az itt leírtak ismét hivatalosítási alapul szolgálnak majd.

A magam részéről az állam „kétszeresen” is tagdíjmódosító rendelkezést jogbiztonságot sértőnek találom, különös tekintettel arra, hogy a módosítás következetében a társadalombiztosítás számára megrakarított 1%-nyi járulékból (a magánpénzári tagok nem 1, hanem 2%-ot fizetnek nyugdíjárulékként) számnázó tizenöt milliárd forint körülbeli bevétel nem kompenzáltja az átlépők nagy számaival indokolt majd héven milliárdos hiányt a Nyugdíjbiztosítási Alapban. A módosítások hatásai nagyobb károkat okoztak a gazdaságnak és a társadalomnak (bizalomvesztés az állampolgárok és a befektetők részéről, különös tekintettel az egészségbiztosítás reformjára), mint a „nem tervezett” átlépőkkel keletkezett járulékhány. Érezhetően a magánpénzárákat érintő jogi szabalyozás az aktuális politika „prédajává” vált.

10. A dolgozat alapos górosú alá veszi a magánpénzárok szolgáltatásait. A pénzszolgáltatás a nyugdíjszolgáltatás, mely lehet járadékszolgáltatás, vagy egyösszegű kifizetés.

E téma körön belül több olyan kérdésre is kitört, melynek tiszázását - a „nagyonvaló” törvényi szabályok okán - fontosnak tartottam, jelentő a kedvezményezett, az egyéni számla, a normájáról jogintézménye, valamint az ún. „uniszex” problema.

Az egyéni számla az a nyilvántartás, amelyben a felhalmozási időszakban (a tagsági viszony kezdetétől a nyugdíjszolgáltatás megállapításig terjedő időszak) a pénzszolgáltatás követelése, illetve nyugdíjba vonuláskor a részére járó nyugdíjszolgáltatás megállapítása alapul.

A pénzszártag halala esetére egyéni számlájára, illetve nyugdíjszolgáltatásra vonatkozóan kedvezményezett teljhatalom. A kedvezményezett bárki lehet, családtag, barát, eltiári, stb.

A kedvezményezett jogintézményével kapcsolatban külön kritérium a hozzátarozói kockázatok kezelésével kapcsolatos ellementmondásokra.

A kedvezményezett lehetséget az Mpt. megalkotásakor a törvény egyik nagy előnyének tekintették. Talán még nem gondoltak akkor arra, hogy ez bizony a társadalombiztosítási szabályok szerint hozzátarozónak minősülök ellátásainak rovására mehet. A második piliérben ugyanis a pénzszártag hozzátarozói csak akkor részesülnek nyugdíjszolgáltatásban, ha a pénzszártag nem jelölt kedvezményezettet,

vagy öket jelölte meg ilyenként. Az ún. „uniszex probléma”, azzal a nemek közötti egyenlőből szakember is nyilatkozott e kérdésben, eltérően tartottam fontosnak, mert több szakember is megállapította, hogy a pénzszártag nem jelölt kedvezményezett.

Az eredeti reform-törvényjavaslatokban még az szerepelte, hogy az eltérő halandósági mutatókra tekintettel különbösséget kell tenni a férfiak és nők között. A pénzszárat egyébként saját tagságuk összetételenek megfelelő halandósági táblákat hozhatnak létre. Ennek oka, hogy egy adott pénzszártagainak összetétele más, mint a magyar lakosság összetétele, de még a többi pénzszártól is eltérő lehet.

Az Európai Tanács 79/7/EGK irányelve megfogalmazza a férfiak és nők közötti egyenlő bánsármód fokozatos megerősítését a szociális biztonság területén. Az irányelv mindazonkor a törvényen alapuló rendszerekre vonatkozik, amelyeknek célja a betegség, rokonság, öregesség, üzemeli baleset, sib elleni védelem. Az egyenlő bánsármód azt kívánja meg, hogy ne legyen semmiféle megtürlőbőzetet a nemek alapján, sem közvetlenül, sem közvetetten, az általa meghatározott vonatkozásokban, pl. a járulék fizetési kötelezettség és a járulékok kiszámítása, és a juttatások kiszámítása.

A hivatalosztott szabályra tekintettel került az Mpt.-be a következő alapelvek:

„Tilos a pénzszártagok....kor és nemek szerinti megkülönböztetése.” (Mpt. 5. § (2) bekezdés)

Ennek alapján kötelez a törvény az egységes halandósági tábla alkalmazására.

Ugyanakkor a halandósági táblák készítésekor a pénzszárok differenciálhatnak pl. társadalmi státus szerint. A magasabb jövedelmű, magasabbban iskolázott egyenek további éhnen, mint szegényebb társaik.

Problémát jelenthet majd, hogy az uniszex kérdéssel azon biztosító intézményeknek is

szembe kell néznie, akiiktől a magánpénzárok nyugdíjszolgáltatást fognak vásárolni. A

biztosítók gyakorlatában ugyanis a nemek közös járadékrétenyező.

A téma kör vizsgálatán belül nagy hangsúlyt fektettem a társadalombiztosítási nyugellátás és a magánpénzári nyugdíjszolgáltatás egybevetésére, melynek összegzéséseként felhívtam a figyelmet a magánpénzári szolgáltatásoknak a hozzátarozói és rölkantellelások körében érvényesülő szabályozási hiányosságaira.

A magánpénzári tagokat az első, társadalombiztosítási pillérből megillető nyugellátások elemzésekor nyomatékosan felhívjam a figyelmet azon, a következő előtti agyonhallgatott tényre, hogy azok részére, akiik 1998. előtt a tb-rendszerben már részt vettek, de 2000. előtt öntörénesen átéltek a vegyes rendszerbe, csökkeneti méreze szerint számítják majd ki az 1998. előtti szolgáltatási évek után járó nyugdíjat, azaz a már megszerzett jogosultságuk egy részét elveszik. A részről tb-rendszerben maradt

*nyugdíjának számításakor 1, 65 százalék kell alkalmazni, míg az általában minden esetben 1, 22 százalék. Nem hallgattam el a törvényalkotók idevágó indokait sem.*

11. A vizsgálat következő fázisában a magánnyugdíjpénztárak szervezeti rendszerére, működési feltételire, megszűnésére és a magánpénzüri alrendszer működésének garanciarendszerre vonatkozó szabályokat tekintettem át részleteiben és jogági komplexitásában, összefogva a számos vonatkozó magasabb és alsöbbrendű jogszabályanyagot.

Az írt vegyzett elemzés eredményeként több jogi hiányosságra, illerőve esetleg módszeri szoruló jogszabályhelyre hivatott, kiegészítő pillér szerepét ezeken belül, valamint az esetlegesen megvalósított, vagy erre váró reformképzéseket. Az ismertetést az amerikai kontinens - a dolgozat célkitűzése szempontjából érdekes - nyugdíjrendszerével kezdtem. Részletesen bemutattam Chile, Argentína és az USA tagjai általa, megvizsgáltam a nyugdíjpénztárokra vonatkozó uniós szabályanyagot.

A foglalkoztam azon kérdéssel, vajon EU-konform-e a magyar nyugdíjrendszer második pillére?

12. A dolgozat utolsó részében az egyes nemzeti nyugdíjrendszeret vázoltam fel, hangsúlyozva a második, kiegészítő pillér szerepét ezeken belül, valamint az esetlegesen megvalósított, vagy erre váró reformképzéseket. Az ismertetést az amerikai kontinens - a dolgozat célkitűzése szempontjából érdekes - nyugdíjrendszerével kezdtem. Részletesen bemutattam Chile, Argentína és az USA nyugdíjsziszémáját. Mielőtt rátertem volna az egyes európai államok rendszereinek tagjai általa, megvizsgáltam a nyugdíjpénztárokra vonatkozó uniós szabályanyagot.

Itt külön foglalkoztam azon kérdéssel, vajon EU-konform-e a magyar nyugdíjrendszer második pillére?

Megállapításaimat összegyezte elmondható, hogy a hazai jogi szabályozás leginkább a pénzárok kontrollját illetően felel meg az elvárosnak. Az eltérések különösen a pénzárok külföldön történő befektetésének és a szolgáltatókra vonatkozó szabályanyag területén mutatkoznak meg, melyek a harmonizáció szempontjából is kényes területeket tesznek.

A vizsgálatot az egyes európai nyugdíjrendszerök, mint svájci, angol, német, cseh, lengyel, svéd, francia és spanyol, zártam.

13. A dolgozat zárázvában foglaltam össze vizsgálódásom eredményét és az ezek kapcsán felmerült gondolataimat, kialakult véleményemet az idónként még minden fellángoló azon vitárol, hogy szükséges volt-e a hazai nyugdíjrendszer jelenlegi formában történt, hárompilléressé alakítása.

Osszegzésképpen elmondható, hogy akár egyértünk, akár nem a részlegesen privatizált és tökésített magyar nyugdíjrendszer bevezetésével, azt most már mint realitást kell elfogadnunk.

Napiainkra, a csaknem három év alatt, a magánpénzüri rendszer kiépült és megszilárdult. A tökefedezeti rendszerbe több mint kétmillió biztosított lépett be, a pénztártagozok száma évről évre növekszik, a rendszerbe kötelezően bekerülő pályakezddők 60-70 ezres létszámaival. A magánpénzürák közel százmilliárd forintos vagyoni, megtakarításokat kezelnek, lassan a hazai tökepiac jelentős befektetővé válnak.

A tökefedezeti pillér bevezetése körteli viták még folytak - különösen a jelenlegi Kormányzat oldaláról - azonban mára leginkább a finanszírozhatóság kérdéskörére szoríkoznak.

Az, hogy szükséges volt-e a tökefedezeti rendszer bevezetése, vagy sem már nem lehet politikai kérdés, a megszilárdult rendszer felszámolása úgy vélem nagyobb horderejű lenne, és több hártrányai járna, mint annak bevezetése.

Be kell látni, hogy minden kíváncsiak megfelelő nyugdíjrendszer - legyen finanszírozható, élénkítse a fejlődésben lévő piacgazdaságot, a járuléktérhez ne nyomorításnak meg a gazdasági szférat, legyen igazságos, tükrözze a ledolgozott munkáséveket, legyen arányos a befizetett járulékokkal -, minden bajt gyógyító panacea egy szerűen nem létezik.

Az értékelések bemutatta, hogy a reform előtti állami nyugdíjrendszer a gazdasági, társadalmi, demográfiai tényezők együtt hatásaként, csaknem eljutott a teljes „működésképtelenség” állapotába. A Horn-kormány által tervezett és bevezetésre került valamennyi reformintézkedés ellenére is - a modellszámításokat alapul véve -, csak 2038-ig lett volna fenntartható. A választások előtti évben, de erről függetlenül is, valamennyi szigorítás egyszerűsítésével azonnali bevezetése sem járt volna túl nagy sikkerrel.

Szűkseg volt egy áthidaló megoldásra. A hidat a tökefedezeti pillér bevezetése jelentette.

A magam részéről elfogadhatónak és hosszú távon elkerülhetetlennek tartom a nyugdíjrendszerben megvalósított szerkezetállakítást, különös tekintettel az állami piller és a magánpiller egymáshoz viszonyított, „finomított”, minden össze 1/4 arányára. Sajnos napjainkban az állami nyugdíjrendszer még mindenki van téve politikai - akár egészen rövid távú politikai - hatásoknak. Ilyen feltételek mellett nem baj, ha a nyugdíjegészségügyi számlában megnyilatkozott szabályozási és garanciarendszerre.

Ugyanakkor megnyugtatóbbnak és biztonságosabbnak tartottam volna, ha magánpénzüri szféra kifejezetten tradicionális szakmai, üzemi alapokon szerveződik meg - jobban körödik a tagokhoz és az országhoz -, és többségében nem „külföldi”, vagy „félkülföldi” bankok, illetve bizzotói társaságok álnak mögöttük.

A törvény azonban az alapítás lehetőségét hiába biztosította a munkátatóknak, illetve szakmai érdekképviseleti, érdekvédelmi szervezeteknek, az alapítás feltételének leírásában és tökéreben csak kevesek tudtak megfelelni.

Ennek okait elsősorban a rendszerváltást követően kialakult gazdasági helyzetben látom. A KGST felbomlásával megszűntek az addigi biztos és viszonylag igénytelenn, nagy mennyiséggű árat befogadni képes piacok. Sora mentek tömöre emiatt a változatára képtelen, hatalmas vállalatóiások, sőt egész gazdasági ágazatok (bányászat, kohászat, gépgyártás), megszűntek azt a potenciális szervezeti kört, amire a magánpénzüri szféra megszervezést bízni lehetett volna. A néhány megnaradt, privánizált és külföldi tökével megerősített, erősen profitorientált nagyvállalatnak nem érdeke a pénzürák működtetése. E miatt lehet vádként felhözni, hogy a mai magyar nyugdíjpénzári rendszer nem illeszkedik az európai hagyományokhoz.

Minden összerverve, a föl féladata most már csak az lehet, hogy a nyugdíjrendszer átfogó áttérítésével, elemzésével, a gyakorlati tapasztalatokra is építve, azon pontokat megrálik és megvaltoztatni, melyek a jelenlegi rendszert még erősebb, valamikor

hatékonyabb lehetik. Nem gyengíteni, hanem erősíteni kell, nem önmagában a nyugdíjpénzári rendszert, hanem az egész nyugdíjrendszeret.

Üjra kell gondolni a magánnyugdíj-rendszerben finanszírozott kockázatokat, hogy azok, mennyiben felelnek meg a kötelező biztosításban nyújtandó és megkövethető szolgáltatásoknak. Az írt érintettek a rokanság és a hozzájárók kockázatokat, hogy mindenkor nem szükséges minden kockázatot egyformán kiépíteni a magánnyugdíj-rendszerben is, különösen akkor, ha annak elfogadható kezelése nagyon távol áll a magánnyugdíjrendszer egyéni megtakarításra épülő logikájától (pl. rokkantság kezelése). Ez mindenről rá akarják kérni a magánpénztárára, de a jelenlegi konstrukció alkalmatlan ennek befogadására.

A hozzájárói ellátások csak részben vannak biztosítva a tökefedezeti rendszerben. A nem közelíti hozzájáróhoz kezelézményezett való jelölése kizáthatja e személyi kört az ellátásokból. Indokolt lenne ezért a kedvezményezett jelölés felülvizsgálata. Tálan helyesebb megoldás lenne kimondani, hogy a kedvezményezett a biztosított közelíti hozzájárója.

Az „örökölhetőség” intézményrendszerének felülvizsgálata és egy kollektív teherviselési rendszer kialakítása az aktív korban levők hozzájárói ellátására is felmerülhet, de ez már komolyabb jogi beavatkozást és jelentős érdeksérelmet jelentene.

Kérdéses az is, hogy e kockázatok biztosításához, melykor összeget kell a tagdíjból elvonni, és az így csökkentett tagdíj képes-e potolni a már így is elveszett társadalombiztosítási nyugdíj negyedét.

Az igazságos döntéshez elmenek kell a magánpénzári tagok kor, nem, jövedelem szerinti összetételét, illetve a paraméterek alapján kell meghatározni, melykor a statisztikai esélye a pénztárigak megrokonásának, illetve idő előtti halálának. A problema csak korrekt számítások után kezelhető.

#### 14. A megtervezett lege terendje javaslatait:

- 1) A tag egyik pénztárból a másikba történő átlépése esetében az Mpt.-nek rögzítene kellene, hogy a tag mennyi időn belül értesítse munkáltatóját erről.
- 2) A 17/1997. (X. 6.) Korm. rendelet 23. §-a szerint a felhalmozási időszakban lévő pénztárig részére a pénztár által legalább éves gyakorisággal adott tájékoztatáshoz minden pénztárra kötelező módon, egységes elvek szerint kell meghatározni azokat a szempontokat, és számítási módokat, amikre figyelemmel kell lenniük.
- 3) Égető kérdés, legalább rendeleti szinten szabalyozni azt, hogy a pénztártagot pontosan miől kell a pénztárnak tájékoztatni és milyen időközönként, eltérő információkat közölniuk tagjaikkal. Ily példaként lehetne felhasználni az e tekintetben kiváló chiilei rendszert. Elő kellene írni, hogy a pénztár köteles legalább évente kétszor tagját tájékoztatni a munkáltató által megállapított járulékalapot képező jövedelemről, a bevallott és befizetett tagdíj mértékéről, az elérte hozamról, annak az egyéni számlán jóváírt részéről, valamint a levonásokról (működési költségek, tartalekok képzése, stb.)
- 4) Konkréteran meg kellene határozni, hogy mit ért az Mpt. azáltatt, hogy a biztosítónévértől vásárolható járadékok azonosak azzal, amelyet a pénztár maga is felajánlhat (kilönös tekintettel az uniszex halandósági tábla alkalmazására).

5) A tulajdonosi jogok közvetlen és hatékonyabb gyakorlásának elősegítése érdekében a külüdtöközgyűlés taglétszámának csak az alsó határat kellene törvényileg szabályozni - hasonlóan a szövekelheti törvényhez -, ezt is legalább 100 és nem 25 fénél kellene meghúzni.

6) A közegyház összehívására, napirendjére a vonatkozó iratok megtételének céljára, az erről való tagi tájékoztatásra irányadó szabályokat a külüdtöközgyűlésre is ki kell terjeszteni. Küldöttközgyűlés működése esetén is lehetővé kell tenni a tagság számára az annak napirendjéhez tartozó iratok megtekintését. Ugyanez vonatkozik az ellenőrző biztonság jelentésére, az éves beszámolóra és a pénztári tervre.

Azokat a külüdtöközgyűlés előtti megtérülését szolgálóhá, ha az éves pénztári beszámolót nem csak a Pénzügyi Közlönyben, hanem nyílt pénztár esetén legalább egy országban napilapon, zárt pénztár esetén a szerveződési körnek megfelelő laphan is közzé kellene tenni.

8) A végeletszámolást illetően pontosan meg kell határozni, hogy melyik intézmény és milyen korban járja el a cégbíróság szerepkörét.

9) Rögzíteni kell, hogy végeletszámolás esetén legalább egy országos napilapon között kell tenni a hitelzöknek szóló tajékoztatást.

10) A pénztár jogutód nélküli megszűnésére körében, az Mpt. használja a pénztártágra jutó vagyonrész kifejezet, de annak fogalmáról nem rendelkezik. A fogalom meghatározása azért szükséges, mert kérdéses, hogy az alapító által a pénztár tulajdonába adott eszközök is belátoroznak-e? Kérdéses lehet, hogy a fennmaradó vagyon vajon milyen arányban kell a tagok között szétosztani? A pénztárral szembeni követelések nagyságának arányában, vagy egyenlő arányban?

11) A felszámolónak kijelöltet közhetszni társaság vonatkozásában harmonizálni kell a Hpt. és az Mpt. szabályait.

12) A felszámolás esetén történő átlépés időpontját (melyik időponttól és mennyi időn belül köteles a pénztártag másik pénztárba átjárni) rögzíteni kell. A kérdés leszbályozását a pályakezűök esetében érvényesülő törvényi rendelkezések analógiájára lehetne megoldani.

13) Konkréteran rendelkezni kell arról, hogy felszámolás esetén, hova kell a hitelezői rangsorban betűl a tag követelésekét és a Garanciaalap követelését sorolni. Az Öpt. 45. § (9) bekezdésének minijára lehetne azt megoldani.

14) A Garanciaalap felszámolási eljárás - alatti tevékenységenek hatékonyságára érdekeltek rendelkezni kellene arról, hogy a felszámolás alatt álló pénztár vezetője köteles, a felszámolás kezdő időpontjáról számított meghatározott időn belül minden szükséges adatot, információt részre megadni.

15) Az Mpt. nem rendelkezik arról - súlyos hiányosság -, hogy fordulhat-e bírósághoz a tag, ha a számlavezetés, nyugdíjszolgáltatás, vagy egyéb pénztári szolgáltatás tekinthetően jogvita van a magánpénztárral. További kérdés, hogy a jogvita közigazgatási, vagy polgári ügynek minősül-e?

Annak meghatározása után, hogy a magánpénztár magánjogi személy, kimondható, hogy a jogvita magánjogi és bíróság élé vilhet.

15. Úgy érzem a dolgozat eredményei közé sorolható, hogy az a magánnyugdíjpénztárok vonatkozó teljes joganyagot felidőgözza, nem csak a szigorú

értelőben vett magánpénzári törvényt és a hozzá kapcsolódó kormányrendeletek hosszú sorát, nem a vonatkozó versenyjogi, csöd jogi, fogysztővédelmi szabályanyagot is.

Az értelmezés szintéziséit adja a reformfolyamat kezdete óta gyűjtött jelentős mennyiségű elsődleges és másodlagos szakirodalomnak is.

### III/2. A KUTATÁS EREDMÉNYEINEK HASZNOSÍTÁSI LEHETŐSÉGEI

Az értekezés a hazai jogi irodalomban az első olyan monográfia, mely a magyar nyugdíjreform folyamatát, annak okait, a létrehozott új nyugdíjrendszer átfogóan mutatja be és elemzi.

Az elkészítés során külön kihívást jelentett, hogy a hazai jogi szakirodalomban még senki nem foglalkozott e témakról komplex feldolgozással, az egyes részterületeken is inkább közgazdászok tollából születtek írások.

Egyes külföldi nyugdíjrendszerök bemutatásáról már készítettek tanulmányok, Czacz Osto és Prugberger Tamás jogászprofesszorok jóvoltából.

A kiegészítő nyugdíjinformák és azok szükségesége felü közeli, továbbá nem csak az egyes jellegzetes nyugati-európai, hanem az észak- és dél amerikai nyugdíjrendszereket is feldolgozó mű még nem született, a dolgozat e területen hiányt pötöli.

A tökéletesítő elven működő magánpénzírák magánjogi ezen belül is kereskedelmi jogalanyiségeknek igazolása a penztár és annak tagja közötti jogviták rendezése területén nyújthat segítséget, mivel e kérdésekben szabályozása a mai napig várat magara. A jogalanyág tiszazzsa azért bír jelentőséggel, mivel a hasonlóan „vegyes jellegű” kamarák esetében is gyakran vitaott, hogy közigazgatási ügyről, vagy polgári ügyről van szó?

A dolgozat eredményei nagymértékben hasznosíthatók a Miskolci Egyetem Állam- és Jogudományi Karán folyó, a társadalombiztosítás reformjával kapcsolatos kutatások, valamint az oktatás körében.

Az értekezéseknek a magyar nyugdíjrendszer reformjával kapcsolatos felvetései, megállapításai, valamint a létrehozott új intézményrendszer alapos elemzése, esetleg kritikája segítséget nyújthat, és támászul szolgálhat a küsszöbön álló egészségbiztosítási reformhoz, illetve az ehhez fűződő kutatásokhoz.

Maga a dolgozat (mivel nem didaktikus jellegű) tankönyvként nem szolgálhat, azonban 2001. év tavaszán jelenik meg az erre alapján elkészített „Magánnyugdíj és magánnyugdíjpenzírák” című egyetemi jegyzet, mely a Miskolci Egyetem és a Debreceni Egyetem joghallgatóinak felkészülését segíti majd.

A dolgozat egyes részterületeit korábban már publikáltam, illetve több terület még publikációra vár.

A disszertáció kutatási eredményeiben megfogalmazott de lege ferenda javaslatok, kritikai észrevételek alkalmassak arra, hogy azokat a jövőbeni jogalkotás során fel lehessen használni.

#### IV. PUBLIKÁCIÓK JEGYZÉKE

Építészeti alkotások és tervezek védelme az új szerzői jogi törvény tükrében (I. A személyhez fűződő jogok)  
Építész Közlöny, 2000. november, 102. szám, 4-5. oldalak

Építészeti alkotások és tervezek védelme az új szerzői jogi törvény tükrében (II. A szerző vagyoni jogai és a felhasználási szerződések)  
Építész Közlöny (Várhatal megijelés; 2001. február)

A magánnyugdíjrendszer 2000. évtől hatályba lépő változásai  
ADVOCAT a B-A-Z Mezővárosi Ügyvédi Komara Jogióirata 2000/1-2. szám, 8-10. oldalak  
oldalak

A magánnyugdíj és a magánnyugdíjpénztárak egyetemi jegyzet

Novomi Kiadó (várhatal megijelés; 2001. március)

A magánnyugdíjpénztarak jogutód nélküli megszüntésnek jogi problematikája  
Gazdaság és Jog 8. évf. 11. szám, 2000. november, 12-15. oldalak

A chilei és a magyar nyugdíjrendszer összevetése (Azon tévhít elosztása, hogy Magyarországon a chilei modell került bevezetésre)  
Magyar Jog (megijelés alatt)

Reform des Rentensystems ins Ungarn  
Zeitschrift für ausländisches und internationales Sozialrecht/ ZIAS (megijelés alatt)

A magánnyugdíjpénzüri tagokat az első és második pillerből illető szolgáltatások rendszere (kocházatkezelés a második pillérben)

Gazdaság és Jog (megijelés alatt)

Barta Judit - Fazekas Judit - Harsányi Gyöngyi - Miskolczi Bodnár Péter - Ujjárváné dr.

Antal Edit: Speciális Társaságok  
Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1999.  
VI. fejezet: A köztestület 138-157. oldalak  
XIV. fejezet: A vízgazdálkodási társulat 343-372. oldalak  
XVI. fejezet: A vadásztársaság 408-433. oldalak

Barta Judit - Kovács István: A speciális társaságok iratmintára  
KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Budapest, 2000.  
I. fejezet: Polgári jogi társaság létrehozására irányuló szerződés, 15-21. oldalak  
II. fejezet: Építőközösségi szerződés, 22-27. oldalak  
IV-V. fejezetek: Közhasznú társaságot létesítő társasági szerződés és alapító okirat, 53-81. oldalak

X. fejezet: Vízitársulat alapszabálya, 153-167. oldalak  
XI. fejezet: Vízi-közönmű társulat alapszabálya, 168-183. oldalak  
XII.-XIII. fejezet: Erdőbirtokossági társulat alapszabálya, erdőbirtokossági társulatot létesítő szerződés, 184-228. oldalak  
XIV. fejezet: Vadásztársaságot létesítő alapszabály, 229-247. oldalak